

Newsletter-ul este elaborat în baza emisiunii radiofonice din 23 septembrie 2017, realizate de Asociația pentru Politică Externă (APE) în comun cu Friedrich-Ebert-Stiftung (FES). Emisiunea este difuzată de postul de Radio Moldova, partenerul media al proiectului. Emisiunea radio și Newsletter-ul sunt parte a proiectului FES și APE „Dialoguri de politică externă”. Conținutul poate fi preluat liber cu menționarea sursei.

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • SEPTEMBRIE 2017 • NR.7 (137)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Materialele sunt realizate de Lina Grâu – expert pe politică externă și relații internaționale, coordonator de programe APE.

TEMELE EDIȚIEI:

1. Mesaje europene pentru Republica Moldova. Concluziile formulate de șeful Delegației UE la Chișinău, **Pirkka Tapiola**, la final de mandat.
2. **Dionis Cenușa**: Guvernarea de la Chișinău care se declară pro-europeană contribuie direct la înrăutățirea dialogului cu Bruxellesul.
3. **Ștefan Gligor**: UE va evalua autoritățile de la Chișinău exclusiv în funcție de onorarea angajamentelor.
4. **Corneliu Ciurea**: Criza din relația cu UE poate fi ameliorată.

Ultima perioadă a fost marcată de o serie de evenimente importante pentru Republica Moldova.

Cererea R. Moldova privind „retragerea completă a trupelor străine” va fi discutată în octombrie la Adunarea Generală ONU, a informat Ministerul de Externe de la Chișinău. Ministrul rus de externe Serghei Lavrov a criticat inițiativa Chișinăului, afirmând că aceia care au sugerat Republicii Moldova ideea evacuării pacifcătorilor ruși din regiunea transnistreană pun la cale un război în regiune. Ministerul moldovean de Externe a negat că ar fi cerut retragerea pacifcătorilor ruși, subliniind că solicitarea se referă la contingentul Grupului operativ de trupe ruse dislocat în stânga Nistrului fără acceptul Chișinăului. Președintele Igor Dodon a criticat demersul Guvernului, spunând că acesta este „praf în ochii curatorilor și păpușarilor occidentali” ai guvernării.

Sovietul suprem de la Tiraspol a aprobat demersul liderului regiunii separatiste transnistrene Vadim Krasnoselski de a cere secretarului general ONU să acorde republicii nerecunoscute statut de observator la Națiunile Unite și să creeze un grup de lucru permanent pentru reglementarea transnistreană.

Uniunea Europeană și-ar putea diferenția relațiile cu țările din Parteneriatul Estic în funcție de gradul de apropiere de UE și de reformele realizate. În cazul R. Moldova, Ucrainei și Georgiei, care au semnat Acorduri de asociere, Comisia pentru afaceri externe din Parlamentul European recomandă crearea unui așa-numit „Parteneriat Estic plus”, care să includă perspectiva aderării la spațiul vamal comunitar, spațiul Schengen și alte structuri europene. Se mai recomandă Consiliului și Comisiei Europene să consolideze societatea civilă în țările partenere, să sporească sprijinul financiar și să elimine tarifele de roaming între UE și statele membre ale Parteneriatului Estic. Documentul a fost elaborat în perspectiva summitului Parteneriatului Estic, care se va desfășura la sfârșitul lunii noiembrie la Bruxelles.

Parlamentari din R. Moldova, Georgia și Ucraina au hotărât să ceară Parlamentului European măsuri de sprijinire a aspirațiilor lor europene. Potrivit unui comunicat de presă al Parlamentului moldovean, deputați din cele trei țări au semnat o declarație comună în care cer să li se ofere statelor lor o foaie de parcurs pentru aderarea la UE.

Ministrul de Externe al Lituaniei, Linas Linkevičius, a criticat aspru într-o vizită la Chișinău greșelile guvernării moldovene, dar a semnalat că UE nu va abandona R. Moldova dacă aceasta e hotărâtă să meargă pe calea reformelor. Vorbind la o conferință de presă comună cu omologul său moldovean Andrei Galbur, șeful diplomației lituaniene a condamnat „tolerarea sau facilitarea” de guvernarea moldovenească a furtului miliardului și a spus că ei vor fi judecați de acum înainte la Bruxelles „după fapte, nu după slogane”. Linkevičius, unul din puținii oficiali de rang înalt din țările UE venit la Chișinău în ultima vreme, a mai spus însă că R. Moldova va primi în continuare asistență de la Bruxelles pentru aplicarea reformelor, dacă va da dovadă de seriozitate.

Mesaje europene pentru Republica Moldova

de Lina Grâu

Șeful Delegației Uniunii Europene la Chișinău, Pirkka Tapiola, și-a încheiat mandatul, iar la final a organizat o întâlnire cu jurnaliștii în cadrul căreia a formulat câteva concluzii.

Vorbind despre realizările Republicii Moldova în ultimii patru ani, în care a avut și o perioadă în care a fost numită „povestea de succes a Parteneriatului Estic”, Pirkka Tapiola a menționat liberalizarea regimului de vize care a permis cetățenilor moldoveni să călătorească în țările europene, semnarea Acordului de Asociere și crearea Zonei de comerț liber care a dus la creșterea exporturilor către UE.

Relația dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană a devenit mult mai profundă în această perioadă, a afirmat șeful Delegației UE.

Din perspectivă istorică, spune Tapiola, a fost o perioadă foarte dificilă pentru Republica Moldova în încercarea ei de a se apropia mai mult de UE, dar mișcându-se poate nu suficient de repede în domeniile bunei guvernări și supremației legii, a spus diplomatul.

Referindu-se la regretele pe care le are după cei patru ani de mandat în Republica Moldova, Pirkka Tapiola a spus că a sperat că reformele vor avansa mai rapid și că nimeni nu se aștepta ca în domeniul bancar să aibă loc un furt de o

asemenea magnitudine. În plus, a fost nevoie să fie adoptate decizii dure privind suspendarea finanțării Republicii Moldova, decizii adoptate împreună cu Banca Mondială și România. Acum, dacă și sprijină cu bani Republica Moldova, UE o face pe proiecte separate, începute anterior și în cazul cărora sistarea ar fi mai rea decât continuarea. „Sper că vreodată UE va fi în măsură să revină la sprijinul bugetar pentru Republica Moldova”, a încheiat subiectul Pirkka Tapiola. Un alt aspect care ar fi putut evolua mai bine ține de reglementarea transnistreană.

Pirkka Tapiola: Evident că am sperat să fi fost martor la un progres mai bun, mai consistent, în soluționarea problemei transnistrene. Mă bucur foarte mult că a fost posibil să se găsească o posibilitate de facilitare a comerțului, nepunându-se astfel o frontieră vamală în mijlocul Republicii Moldova. Astfel încât Transnistria să fie implicată și ea în DCFTA. Peste 60 la sută dintre exporturile transnistrene peste hotare sunt îndreptate către UE, la fel ca și exporturile din cealaltă parte a Republicii Moldova.

Dacă punem politicul deoparte, costul ne-reintegrării este la fel de mare pentru ambele maluri. Însă la acest capitol e nevoie de voință politică din toate părțile. Noi am făcut încercări

de a identifica soluții și le vom continua și pe viitor. Dar în același timp, partea cu asigurarea atractivității țării pentru regiunea transnistreană ține de Republica Moldova. Pentru că în astfel de situații acest aspect contează foarte mult.

Șeful Delegației UE a declarat că este mândru că pe parcursul mandatului său a fost oferită prima finanțare europeană directă către autonomia găgăuză și a pledat pentru ca autonomia să i se ofere la modul real toate atribuțiile care i-au fost promise de Chișinău la începutul anilor 1990.

Un alt regret al lui Pirkka Tapiola ține de insuficiența libertate a presei în Republica Moldova:

Pirkka Tapiola: Aș vrea să văd mai multă presă independentă. E un lucru greu de atins însă, pentru că piața media moldovenească nu este suficient de bună și mare pentru a fi competitivă și a face un business independent din mass media. Și noi bineînțeles că urmărim aceste subiecte. Echipa mea urmărește cu atenție cum va arăta următorul Cod al Audiovizualului.

Șeful Delegației UE a făcut și un apel de unitate către societate și clasa politică moldovenească, spunând că trebuie pus accent pe subiectele

care unesc oamenii și îi adună împreună, și nu pe cele care dezbină.

Întrebat dacă este mulțumit de progresele din justiție, Tapiola a spus că „evaluarea UE la acest capitol încă nu este gata”, dar că „ar putea să nu fie cea mai pozitivă evaluare”.

Diplomatul a criticat inițiativa autorităților de a limita participarea la viața politică a ONG-urilor finanțate preponderent din exterior. „UE își dorește societăți civile vibrante la granița estică”, a punctat Pirkka Tapiola.

Pirkka Tapiola: Nu e ceva ce ar fi bine să existe, ci un lucru absolut obligatoriu, căci ține de valori europene. Ne-a îngrijorat acest subiect în cazul Rusiei. Ne îngrijorează și în cazul Moldovei. Dar, din câte cunosc, Guvernul cel mai probabil a și renunțat la intenția inițială.

Din septembrie, UE va avea în Republica Moldova un alt ambasador. Este vorba despre Peter Michalko, diplomat slovac familiarizat cu situația și politicienii de la Chișinău, care a lucrat anterior în misiunea Uniunii Europene de monitorizare a frontierei moldo-ucrainene EUBAM, dar și în calitate de consilier al unui predecesor de-al lui Tapiola, Kalman Mizsei.

Dionis Cenușa: Guvernarea de la Chișinău care se declară pro-europeană contribuie direct la înrăutățirea dialogului cu Bruxellesul

Așadar, primul interlocutor cu care analizăm mesajele venite de la Bruxelles și perspectivele europene ale Republicii Moldova cu este analistul Centrului Expert-Grup de la Chișinău, Dionis Cenușa. Acesta semnalează că situația creată în jurul Republicii Moldova este una foarte sensibilă și pentru UE, care trebuie să adopte o decizie nu doar tehnică, dar cu multiple conotații politice – de a oferi asistența financiară Chișinăului sau de a o amâna.

Lina Grău: Cum vi s-au părut mesajele occidentale venite în această vară către Republica Moldova? Șeful delegației Uniunii Europene, Pirkka Tapiola, și-a încheiat mandatul și a formulat și câteva concluzii la final. Care din mesajele cu care au venit ei vi s-au părut cele mai importante?

Dionis Cenușa: Mesajele au fost obiective, au fost parțial dure și s-au referit, în primul rând, la calitatea politicului moldovenesc. Printre principalele mesaje pe care le-am reținut aș putea menționa problema politizării instituțiilor, lupta pentru putere politică și incapacitatea clasei politice de a juca conform regulilor democratice, astfel ca tranziția de la o putere la alta să fie bazată pe regulile democrației, adică să fie în baza unor alegeri corecte și libere. Totodată din mesajele diplomaților occidentali am înțeles că calitatea reformelor nu este pe măsura așteptărilor partenerilor europeni. De foarte multe ori se vorbește despre reforme care sunt scrise pe hârtie, dar care nu au efecte în practică.

Lina Grău: Unul din subiectele fierbinți ale ultimei perioade a fost discuția despre alegerile uninominale și adoptarea sistemului mixt. Cum vedeți evoluând relația cu Uniunea Europeană după această modificare a legislației? Și cum vedeți perspectiva finanțării europene? Știm că acordarea celor 100 de milioane de euro de către UE a fost într-o anumită măsură condiționată de neschimbarea legislației electorale.

Dionis Cenușa: Ambasadorul Pirkka Tapiola s-a referit la acest subiect atunci când a

făcut referință la recomandările Comisiei de la Veneția, care, în mod explicit, a spus că o asemenea schimbare a sistemului electoral nu este benefică și trezește îngrijorări și, totodată, atunci când a vorbit despre speranța că Uniunea Europeană va acorda noi susțineri pentru buget. Ceea ce ar însemna asistență macro-financiară care, în mare parte, este orientată spre suplینirea bugetului.

Prin urmare, din pozițiile formulate de diplomații europeni, înțelegem că Uniunea Europeană nu este deloc fericită, este nemulțumită chiar de decizia autorităților de a schimba sistemul electoral și, totodată, că UE deja transmite semnale că acordarea asistenței macrofinanciare este un subiect încă nedecis.

Cel mai degrabă urmează să avem un răspuns mai clar în luna septembrie-octombrie, atunci când vom avea și un nou șef al delegației al UE la Chișinău și atunci când Serviciul pentru acțiune externă și Comisia Europeană ar trebui să vină cu o evaluare privind îndeplinirea de către Republica Moldova a condițiilor politice necesare pentru alocarea primei tranșe din acei 100 de milioane de euro preconizați ca asistență macrofinanciară pentru Republica Moldova.

Lina Grău: Amintiți-ne, vă rog, care sunt aceste condiții.

Dionis Cenușa: Condițiile politice țin de funcționarea mecanismului de instituții democratice, iar prin acest mecanism se subînțelege nu doar legislația electorală. Este vorba despre sectorul judecătoresc, felul în care funcționează justiția, este vorba despre mass-media, despre administrația publică locală.

Adică sunt mai mulți parametri după care se va analiza cât de mult Republica Moldova corespunde criteriilor pe care UE le sugerează. Și, totodată, în anexa la decizia adoptată de către Parlamentul European și de către Comisia Europeană și, respectiv, Consiliul Uniunii Europene a fost menționată și schimbarea sistemului electoral. Dar schimbarea sistemului electoral nu este specificată în mod expres în mecanismul privind instituțiile democratice. După cum am spus, acest mecanism ține de sectoarele principale care au primit până acum susținere din partea Uniunii Europene și care contează pentru a asigura reforme durabile.

Lina Grău: Care este prognoza dumneavoastră? La Bruxelles unul dintre subiectele discuției, și domnul Tapiola a sugerat acest lucru, ține de faptul că o suspendare acum a finanțării

europene ar fi pe placul Rusiei. În ce măsură acest argument contează și care este prognoza dumneavoastră? Cam în ce direcție înclină balanța?

Dionis Cenușa: Domnul Tapiola are dreptate atunci când spune că Rusia este interesată în erodarea relației dintre Chișinău și Bruxelles, pentru că asta îi permite să revină pe scena politică a Republicii Moldova, fără a face eforturi foarte mari.

Adică, tot guvernarea de la Chișinău care se declară pro-europeană contribuie în mod direct la înrăutățirea dialogului cu Bruxellesul și, respectiv, în final Rusia obține beneficii din punctul de vedere al imaginii, pentru că, prin propaganda sa, demonstrează încă o dată cât de imprezibil este politicul moldovenesc care se declară pro-european. În plus, demonstrează cât de repede UE își poate schimba atitudinea față de o țară atunci când nu este de acord cu guvernarea.

Adică, Rusia joacă ambele cărți: pe de o parte, discreditează UE pentru faptul că a contribuit la consolidarea unor asemenea forțe politice în Republica Moldova, iar pe de altă parte poate submina, într-un fel, imaginea Partidului Democrat, spunând că, de fapt, el este vinovat pentru că asistența macro-financiară nu ajunge în Republica Moldova la cetățeni, chiar dacă a fost promisă. Adică, practic, toți actorii care au o afiliere cu integrarea europeană sunt în mod direct vizați de retorica deloc prietenoasă a Rusiei față de UE în Republica Moldova și în regiune.

Prognozele sunt, deocamdată, incerte. Asta pentru că UE va analiza modul cum este asigurată funcționalitatea mecanismului instituțiilor democratice. Iar discuțiile despre sistemul electoral nu sunt vizate în mod expres în acest context. Prin urmare, UE ar putea folosi acest lucru ca argument pentru a continua discuția despre posibilitatea unei asistențe macro-financiare pentru Republica Moldova.

Cunoaștem foarte bine că există un lobby puternic al democrațiilor la Bruxelles, care încearcă să convingă Parlamentul European, inclusiv Comisia Europeană de faptul că atunci când democrații și socialiștii au adoptat sistemul electoral ei au urmărit practic în totalitate recomandările Comisiei de la Veneția. Adică, pe de o parte, UE a menționat mecanismul instituțiilor democratice care nu vizează sistemul electoral, prin urmare, ea poate ocoli faptul că acest sistem a fost adoptat pentru a acorda asistența macro-financiară. Iar pe de altă

parte democrații încearcă să convingă că tot ce au făcut ei până acum nu contravine foarte mult sau contravine foarte puțin recomandărilor Comisiei de la Veneția.

Totuși, Bruxellesul este conștient că, acordând această asistență macro-financiară acum, înainte de alegerile parlamentare care vor avea loc în 2018, ar însemna că reduce din terenul de manevră al opoziției pro-europene care critică guvernarea de la Chișinău.

Deci, suntem într-un context foarte, foarte sensibil pentru UE, care trebuie să adopte o decizie nu doar tehnică de a oferi asistență financiară sau de a o amâna. Și în general trebuie să decidă dacă actuala guvernare merită să fie favorizată de UE, inclusiv prin asistență macro-financiară.

Lina Grău: Și asta chiar în condițiile în care există riscul ca următoarele alegeri să fie câștigate masiv de partidul președintelui pro-rus Igor Dodon?

Dionis Cenușa: Da. Aici se ascunde grăuntele de incertitudine care există la Bruxelles. Pentru că, iarăși, vorbim despre instituții europene care sunt diverse, Parlamentul European, care este un animal politic foarte complex și care are foarte multe interese.

Am observat cum social-democrații mai degrabă au susținut decât au criticat ceea ce au făcut democrații de la Chișinău și am văzut popular-europenii și alianța ALDE care au criticat, din contra, ceea ce face Chișinăul.

În linii mari, nimeni nu-și dorește o guvernare la Chișinău care să fie pro-rusă, dar UE vrea să fie rațională și să nu fie manipulată de emoții și de acea presiune care a fost făcută anterior că, iată, dacă nu se închid ochii la anumite mișcări ale guvernării, atunci vin pro-rușii. Toată această încercare de a manipula deciziile de la Bruxelles deja nu mai funcționează și UE nu mai este la fel de naivă cum a fost anterior. Bruxellesul nu-și dorește să devină actor politic implicat în jocurile politice de la Chișinău.

Dar, totodată, UE nu are instrumente suficiente pentru a-și asigura o legitimitate suficientă în Republica Moldova, în așa fel încât nici populația să nu fie alienată și totodată să nu contribuie la marginalizarea opoziției extra-parlamentare care promovează vectorul european.

Lina Grău: Domnule Cenușa, sunteți un observator atent al vieții politice din Republica

Moldova. Asistăm în ultimul timp la o polarizare foarte puternică – un anti-occidentalism accentuat al lui Igor Dodon versus pro-occidentalismul, pro-americanismul chiar al PD-ului. Care este miza acestei poziționări la extreme? Vedeți conotații electorale în acest fenomen?

Dionis Cenușa: „Eu văd nu doar conotații electorale, văd însăși esența acestor partide: Partidul Democrat, pe de o parte, și Partidul Socialiștilor pe de altă parte.

Aceste partide nu au o agendă politică atractivă, credibilă, coerentă, sustenabilă. Până acum s-au făcut foarte puține pentru a satisface necesitățile populației, prin urmare, setea pentru rezultate concrete, imediate, plenare este foarte mare în rândul populației, de aceea partidul de la guvernare, cât și partidul de opoziție parlamentară încearcă, ambele, să exploateze cât mai eficient retorica geo-politică pentru a-și înlocui handicapurile pe care le au ei la nivel de partid.

Pe lângă asta, ambele partide, încercând să substituie legitimitatea pe care nu o au pe intern, încearcă să facă transfer de imagine din exterior, Partidul Democrat apelând foarte mult la mesaje pro-europene, pro-occidentale, iar Dodon, care este într-o funcție unde nu are atribuții foarte mari și care are un partid de multe ori mut în Parlament, încearcă să facă același lucru în raport cu Rusia, în raport cu integrare eurasiatică, în raport cu CSI și tot ce ține de vectorul estic.

Este o agendă foarte comodă, această agendă geo-politică, pentru că servește atât intereselor interne, cât și intereselor externe. Eu cred că fără o asemenea agendă aceste partide ar deveni invizibile pe scena politică din Republica Moldova, pe de o parte. Pe de altă parte ar deveni țintele frustrărilor din partea populației. Prin urmare, este o necesitate de a flutura de fiecare dată cu subiecte cât mai geo-politice, cât mai controversate, cât mai belicoase, care le permite lor să exploateze de fiecare dată spiritul agitat al electoratului care, de fapt, este în așteptarea unor rezultate concrete.

Lina Grâu: Din punctul Dumneavoastră de vedere, între Partidul Democrat și socialiști există o simbioză sau o cooperare ocultă? Există dovezi directe că cei doi se sprijină, de fapt, reciproc în obținerea scopurilor lor?

Dionis Cenușa: Este evident că ambele partide beneficiază de existența celuilalt, dar nu am identificat până acum angajamente oficiale prin care cele două partide s-ar susține. Este

evident că ele nu vor face astfel de aranjamente oficiale, pentru că altfel nu ar fi vorba despre politica moldovenească, unde este un deficit enorm de vizibilitate, transparență și credibilitate.

Dar este evident că aceste partide, cum am explicat și pe partea de agendă geo-politică, au nevoie unul de celălalt, pentru că se completează. Tot ceea ce fac democrații este criticat sau criticabil de către socialiști. Pe de altă parte, tot ceea ce încearcă să facă socialiștii este, iarăși, prelucrat în mașinăria propagandistică a Partidului Democrat.

De aceea, după mine, este o simbioză foarte reușită prin care partidele încearcă să completeze agenda publică cu cât mai multe subiecte despre ei și despre lupta lor simulată și care le aduce foloase evidente în captarea atenției electoratului, extinderea în bazinul electoral spre centrul sau spre dreapta, dacă vorbim despre Partidul Democrat.

Cu cât mai vulnerabili ei se simt acasă, în Republica Moldova, sau cu cât mai puțin credibili ei devin în raport cu partenerii externi, cu atât mai mult ei apelează la această luptă semi-oficială, la acest război rece, sau pace rece, între cele două tabere.

Lina Grâu: Care sunt prognozele dumneavoastră pentru toamna politică în Republica Moldova?

Dionis Cenușa: Eu cred că vom asista la o toamnă foarte fierbinte, se încing spiritele, opoziția extraparlamentară trebuie să se manifeste și a declarat deja că va organiza proteste. Vedem cât de necooperantă este opoziția extraparlamentară atunci când vorbim despre crearea mecanismului pentru constituirea circumscricțiilor uninominale, ceea ce va însemna că de pe acum opoziția extraparlamentară sugerează că următoarele alegeri vor fi nelegitime sau ar putea să fie fraudate, inclusiv pentru că ei nu vor să participe la mecanismul care este instituit de fapt de cele două partide: de socialiști și democrați.

Vom asista la o toamnă foarte dinamică, în care vedem foarte clar cum opoziția extraparlamentară își creionează prioritățile pentru campania electorală din 2018. Totodată, democrații s-au mobilizat pe plan intern și pe plan extern. Pe plan extern, încercând să convingă partenerii europeni că, de fapt, ei sunt parteneri naturali pentru Bruxelles, că ei realizează reforme, încercând să convingă că reformele sunt sustenabile și așa mai departe.

Iar pe plan intern, jucând foarte mult cartea anti-rusească, încercând, pe de o parte, să penalizeze socialiștii și prin asta să câștige voturi, iar pe de altă parte să intre într-o polemică directă cu Rusia și să valorifice tot ceea ce ar putea veni din victimizare.

Iar socialiștii, pentru că au un președinte fără atribuții largi, un președinte care poate face mai mult declarații, vor încerca și ei să beneficieze de apropierea cât mai mare de Rusia. Nu trebuie să uităm că va fi discutată decizia privind acordarea statutului de țară-observator pentru Republica Moldova în cadrul Uniunii Eurasiatice. Deci, cartea rusă va fi jucată și de către socialiști, care, mai mult decât atât, vor să organizeze și proteste, prin asta, iarăși, încercând să compenseze incapacitățile sale de partid de opoziție în Parlament și, inclusiv, handicapurile pe care le are președintele în calitate de actor politic.

Lina Grâu: De ce, din punctul dumneavoastră de vedere, integrarea europeană nu a reușit să rămână un proiect al poporului, rămânând mai mult în zona politicului și a speculațiilor la nivelul elitelor politice? Ce s-a întâmplat și ce e de făcut mai ales?

Dionis Cenușa: Republica Moldova mereu a fost o țară divizată din punct de vedere geopolitic. Vectorul pro-european a apărut mult mai târziu decât cel pro-rus în Republica Moldova, prin urmare, UE și promotorii valorilor europene au trebuit mereu să facă eforturi duble sau triple pentru a implanta idei legate de buna guvernare, transparență, societate civilă, libertatea mass-media, politici anti-discriminatorii și așa mai departe. De aceea, din start, integrarea europeană a fost ceva greu de explicat și care, până la urmă, a rămas undeva ca un sediment al ceea ce nu corespunde tocmai necesităților populației, dar care este impus de elite și servește interesele elitei.

Eu cred că aceasta este o problemă sistemică pe care UE urmează să o soluționeze mulți ani înainte. Circumstanțele politice care au generat această percepție de integrare europeană ca fiind un proiect elitist reies din calitatea elitei pro-europene. Adică, atunci când un partid european se discreditează, iar după el și multe altele, se creează senzația în rândul cetățenilor că vectorul european este folosit de către o elită pro-europeană coruptă, prin urmare și vectorul european este ceva care corupe sau este ceva coruptibil.

Adică, cu cât mai ineficient este partidul care se declară pro-european, cu cât el este mai corupt, mai imprevizibil, cu atât reticența cetățeanului de rând față de un proiect politic adus de către elită este mai mare. Această circumstanță a avut

impact în mod special în perioada 2009-2016, când am avut alianțe pro-europene la Chișinău. Alte aspecte care creează această senzație țin de așteptările cetățenilor care nu corespund obiectivelor UE. UE nu poate înlocui guvernul în Republica Moldova. Ceea ce poate face este să ajute implementarea anumitor reforme care să îmbunătățească situația din țară, în așa fel încât să beneficieze cetățenii. În timp ce cetățenii de multe ori au tendința de a accepta guvernarea din exterior – fie de la București, fie de la Bruxelles – pentru a repara greșelile sau erorile pe care le fac partidele politice naționale.

Înrădăcinarea integrării europene, transformarea acestui proiect în ceva popular depinde foarte

mult în primul rând de comunicarea pe care o are UE, de cât de critică este UE, cât de sinceră este Uniunea Europeană când vorbește despre calitatea implementării reformelor și, totodată, de cât de aproape se simte cetățeanul de acest proiect european. El trebuie să vadă beneficii directe în acest proiect european.

De aceea în unul din articolele pe care l-am scris recent am vorbit despre problema elitismului ca abordare față de integrarea europeană și de faptul că de fapt UE trebuie să aibă grijă ca să ajungă la mintea, inima și stomacul cetățeanului.

Noi vorbim despre o regiune și despre o țară

săracă unde, din păcate, cetățenii se așteaptă atât la valori europene, care sunt extrem de importante, dar și la proiecte cât mai apropiate de necesitățile lor reale. Iar UE a reușit să demonstreze în ultimii ani că asemenea proiecte pot fi susținute de ea. Și aici mă refer la proiectele din domeniul energetic, unde cetățenii din localități îndepărtate au beneficiat de încălzire pe bază de biomasă și altele de acest fel.

Anume pe asemenea tipuri de abordări UE trebuie să meargă în continuare, astfel ca numărul populației euro-optimiste să crească, iar euro-scepticismul să nu-și găsească teren fertil pentru răspândire.

Ștefan Gligor: UE va evalua autoritățile de la Chișinău exclusiv în funcție de onorarea angajamentelor

Avocatul Ștefan Gligor, directorul de programe la Centrul de politici și reforme structurale spune că UE nu ar trebui să aloce asistență macrofinanciară pentru Republica Moldova, pentru că astfel ar susține o guvernare care, în opinia lui, compromite ideea de integrare europeană.

■ **Lina Grău:** Cum vi se par mesajele venite dintre UE în ultima perioadă și ce spun aceste mesaje despre relația Republica Moldova – Uniunea Europeană? Se mai poate vorbi despre un parcurs european credibil?

■ **Ștefan Gligor:** Eu cred că prin mesajele pe care le-au formulat oficialii europeni, instituțiile europene vor să înțeleagă dacă noi mai suntem cu adevărat pe calea integrării europene, așa precum afirmă Partidul Democrat. Și eu cred că ei au mari rezerve vizavi de intențiile și sinceritatea autorităților noastre.

În acest context au fost formulate mesaje clare și au fost folosite instrumente juridice fără precedent, precum este anexa la documentul cu privire la acordarea asistenței macrofinanciare, de 100 milioane euro, anexă coordonată între Comisia Europeană, Consiliul Europei și Parlamentul Uniunii Europene, unde se condiționează oferirea acestei asistențe macrofinanciare prin anumite lucruri. Lucruri elementare

care sunt indicate și la noi în Constituție – este vorba despre statul de drept, mecanisme și instituții democratice, inclusiv pluripartitismul.

Acest lucru înseamnă că oficialii europeni, fiind martorii modului de promovare, manipulare și adoptare a acestei pretinse reforme legislative, adoptarea sistemului electoral mixt, au înțeles că elementul esențial al unei societăți democratice, și anume pluripartitismul, este în pericol. Pentru că sistemele uninominale sau sistemele mixte favorizează partidele mari sau partidele care dispun de resurse financiare și administrative. Și acest lucru înseamnă doar că în perioada 2018-2022 e foarte posibil să rămânem cu două-

trei partide pe piața politică a Republicii Moldova. Un lucru care inevitabil va degrada instituțiile democratice și libertatea care și așa deja este una precară.

Instituțiile europene au formulat un mesaj foarte clar – relația cu Republica Moldova va fi privită exclusiv prin prisma îndeplinirii obligațiilor asumate în cadrul Acordului de Asociere cu UE.

■ **Lina Grău:** Asistăm la un lobby foarte puternic al Partidului Democrat pe interior, dar știm că același lucru se întâmplă și în afară, în instituțiile europene. Acolo PD-ul încearcă să demonstreze că îndeplinește foarte bine toate angajamentele din linia Acordul de Asociere, iar acest vot privind sistemul electoral mixt se încearcă a fi explicat în sensul că Parlamentul ar fi îndeplinit de fapt condițiile tehnice ale Comisiei de la Veneția.

■ **Ștefan Gligor:** Este adevărat, eu cunosc că președintele Parlamentului Andrian Candu a pregătit o notă informativă pentru diplomații europeni și pentru instituțiile europene cu privire la remediarea obiecțiilor formulate de Comisia de la Veneția și vreau să vă spun că ei sunt bravo la capitolul manipulare și o prezentare detaliată, împachetată frumos a unor neadevăruri.

Concluzia în acest context este că instituțiile europene nu sunt atât de ușor de manipulat și de mințit. Opinia Comisiei de la Veneția a fost că modificarea sistemului nu este oportună la momentul dat și s-a explicat foarte detaliat de ce. Și nici una dintre acele probleme nu au fost remediate.

Cea mai mare problemă a acestui sistem electoral este reprezentativitatea. Noi vom avea situații când cu 10-12 sau 20 la sută din opțiunile exprimate de către cetățeni în cadrul unei circumscripții electorale anumiți candidați vor deveni deputați în Parlamentul Republicii Moldova. Cea mai mare problemă a acestui sistem este faptul că există doar un tur de alegeri. Dacă vor fi 10 candidați, oamenii vor ieși și vor vota, voturile se vor dispersa și unul va lua 5, altul 6, altul 7, altul 12%. Și cel care va lua 12 % va deveni deputat. În mod normal, dacă ar exista un al doilea tur, acel care ia 12 la sută ar fi ultimul, pentru că de regulă acesta este populistul, care în primul tur ia cel mai mult.

Acest sistem este categoric interzis astăzi, imposibil de implementat din punctul de vedere al unor alegeri libere și corecte pe motiv că avem un singur partid care deține controlul administrativ al Republicii Moldova. Este vorba despre Procuratură, poliție și administrație publică locală, precum și instanțele judecătorești din această țară.

Noi suntem clasați pe unul dintre cele mai proaste locuri în lume la capitolul independența justiției – locul 133 din 138 conform World Economic Forum. Cu un astfel de sistem judecătoresc nu ai cum să remediezi conflictele electorale care se vor întâmpla inevitabil în cele 50 de circumscripții.

În plus, noi niciodată nu vom ști care sunt candidații Partidului Democrat – pentru că ei vor fi mulți și ascunși sub alte fațete, ei vor pretinde că sunt independenți. În realitate, PD-ul a făcut deja un studiu sociologic pe un eșantion de 12 mii de voturi, ceea ce le permite lor să cunoască foarte bine cei mai populari oameni din teritoriu și cum trebuie să fie formate circumscripțiile electorale, în așa fel încât acest partid să fie avantajat.

Și eu vă asigur de faptul că atât UE, cât și Consiliul Europei sunt conștienți de faptul că această reformă a fost una manipulată, una

promovată prin intermediul unor promisiuni mincinoase, precum este posibilitatea de retragere a deputatului – care este o prevedere anticonstituțională și ea nu s-a regăsit în proiectul final pe care l-au votat democrații și socialiștii. Nu ai cum să minți aceste instituții, să le induci în eroare, chiar dacă PD-ul încearcă.

Lina Grău: Și în condițiile acestea cei de la Bruxelles au o alegere foarte dificilă de făcut, și se pare că lucrurile nu au fost decise încă la nivelul UE. Cum rămâne cu această asistență de 100 milioane euro promisă Republicii Moldova? Pe de o parte, spunea și dl Tapiola, ar fi un mare cadou Rusiei și o bucurie să nu fie acordați acești bani. Pe de altă parte, atunci când îi oferi pe un fundal democratic atât de precar, acest lucru ridică semne de întrebare vizavi de acest parteneriat cu UE și felul în care închide ea ochii la anumite lucruri care se întâmplă în Republica Moldova.

Ștefan Gligor: Eu îmi voi permite să nu fiu de acord cu dl Tapiola, cu tot respectul meu pentru dumnealui. Un adevărat cadou pentru Federația Rusă ar fi acordarea acestor bani acestei guvernări. Pentru că ceea ce își dorește cu adevărat această guvernare este sporirea spiritului de dezamăgire în valorile europene. Așa cum au eșuat aceste alianțe politice care erau numite AIE1, 2 și 3, la fel UE riscă să dezamăgească cetățenii Republicii Moldova acordând acești bani unei guvernări care are o totală lipsă de credibilitate.

Suntem în impas și eu cred că UE înțelege perfect acest lucru. Din această cauză și a fost făcută anexa respectivă și a fost legată finanțarea de sistemul electoral, de pluripartitism – pentru situația în care PD-ul va derapa și mai mult și va lovi în opoziție, va începe să încarcereze opoziția sau să comită anumite presiuni, așa cum s-a mai întâmplat în procesul desfășurării protestelor organizate de societatea civilă și opoziție. Eu cred că prin această anexă la Acordul de asistență macrofinanciară UE și-a lăsat mână liberă să acționeze conform propriei înțelegeri a situației.

Lina Grău: Care este prognoza Dvs. în legătură de această finanțare – vedeți mai degrabă venind acești bani sau mai degrabă nu? Situația pare să fie foarte dificilă inclusiv pentru oficialii europeni.

Ștefan Gligor: Dumnealor au spus foarte clar că relația cu Republica Moldova va fi examinată exclusiv prin prisma Acordului de Asociere. Și acest lucru înseamnă că Republica Moldova și guvernării pe care avem nefericirea să-i avem astăzi, dacă vor să-și demonstreze cu adevărat apartenența la sistemul de valori europene, trebuie să lase în pace societatea civilă, cu tentativa lor de modificare a legii cu privire la societatea civilă prin care vor anihileze orice implicare a acesteia în viața social-politică; să lase în pace opoziția politică; să lase în pace instituțiile de drept; să asigure independența justiției și independența organelor de urmărire penală; să asigure libertatea mass mediei și să aibă grijă să implementeze Acordul de Asociere cu UE.

Deci, guvernarea va fi percepută de azi înainte exclusiv prin prisma îndeplinirii obligațiilor pe care și le-a asumat prin semnarea Acordului de Asociere. Povești, promisiuni, populisme, arta oratorică – toate acestea nu se mai iau în considerație.

Lina Grău: În acest context cred că putem aminti și ducerea la extreme a mesajului geopolitic – Igor Dodon e cu mesajul pro-rusesc, iar PD-ul a îmbrățișat mesajul pro-european și pro-american și îl exploatează la maxim. Este vorba despre o simbioză dintre cele două partide, ele joacă împreună sau există o doză de adevăr în această aparentă confruntare?

Ștefan Gligor: Ambele partide au examinat cu mare atenție istoria politică a Republicii Moldova și au ajuns la concluzia că cea mai eficientă metodă de polarizare a societății și mobilizare a electoratului este cea geopolitică. Primul care a realizat că este nevoie de un dușman intern în Republica Moldova pentru o mai bună evoluție politică a fost Partidul Democrat, Vlad Plahotniuc. Și asta explică de ce PD l-a ajutat atât de mult pe Igor Dodon să devină președinte al Republicii Moldova, punându-i la dispoziția capacitățile imense a holdingului mediatic pe care îl are în proprietate, dar și resursele PD – în teritoriu, din câte cunosc, pe unde mai deschis pe unde mai ascuns, PD-ul a ajutat reprezentanții Partidului Socialist să convingă oamenii să-l voteze pe Igor Dodon.

Odată ce l-au adus în scaunul președintelui, cetățenii noștri au parte de un spectacol

continuu, în care ni se spune că ei sunt mari dușmani și că PD este marele apărător al valorilor europene, iar Partidul Socialist este marele pericol care vine din partea Federației Ruse, iar Igor Dodon este agentul Federației Ruse în Republica Moldova.

Deci, ei au creat un sistem bipolar și hărțuiesc mințile cetățenilor noștri cu povești despre o virtuală rivalitate dintre ei. Însă în același timp ei tare bine împart ceea ce au de împărțit. MoldovaGaz astăzi are un președinte care este membru al PD. Și este vorba despre o societate pe acțiuni care este controlată de Gazprom. Iar din ceea ce mai auzim din diferite surse, această numire a fost lobată de dl Dodon. Acest lucru vorbește despre faptul că există o agendă pretins oficială, falsă și una reală, ascunsă de oameni.

Și PD folosește holdingul mediatic al dlui Plahoniuc pentru a ne arunca praf în ochi și a ne arăta agenda sa pretins oficială, iar din spate au loc diferite înțelegeri, aranjamente pentru ciopârțirea acestui stat și partajarea intereselor financiare, economice și politice pe parcursul viitorului mandat parlamentar 2018-2022. Și pentru a-și asigura acest control financiar, economic și politic Partidul Socialiștilor împreună cu Partidul Democrat pur și simplu au modificat sistemul electoral – un lucru fără de care nu aveam să ajungă să controleze acest stat.

Și acesta este un lucru pe care eu aș vrea ca fiecare cetățean să-l înțeleagă – tot asta este un circ, este o minciună. Și acești oameni nu au dreptul să guverneze această țară odată ce folosesc minciuna, populismul și manipularea ca sistem de bază. Noi nu vrem o astfel de guvernare. Noi am avut o astfel de guvernare timp de două decenii și dacă ne mai lăsăm prostiți în următoarea perioadă, înseamnă că acesta este destinul pe care îl merităm.

Lina Grău: Care este prognoza Dvs. pentru toana politică 2017?

Ștefan Gligor: Partidul Democrat știe foarte bine ce face și încotro merge. Și ei au atât strategie pe termen scurt, cât și strategie pe termen mediu și lung și sunt foarte sistemici în abordările lor. Ceea ce pe mine mă îngrijorează foarte mult este faptul că nu sunt sigur de agenda pe termen scurt, mediu și lung a opoziției din Republica Moldova. Și acesta este un subiect care trebuie discutat.

În cazul în care opoziția politică din Republica Moldova consideră că reforma electorală a fost una fraudată, în opinia mea, organizarea protestelor nu este suficientă. Este un lucru absolut necesar, dar noi considerăm că este insuficient.

În cazul în care reprezentanții aleși, guvernării noștri, trădează mandatul și încrederea care le-a fost delegată din partea cetățenilor, atunci noi, cei care credem într-un stat de drept, primul lucru pe care trebuie să-l facem este să ne uităm în Constituție și să vedem care sunt acele instrumente pe care ni le oferă Constituția pentru a contracara abuzurile guvernărilor. Și instrumentul juridic la dispoziția noastră este referendumul.

Există trei tipuri de referendumuri – constituțional, care are nevoie de 400 de mii de semnături dintr-un număr anumit de raioane, care este extrem de greu de realizat; există referendum consultativ, care în cazul dat nu ne interesează; iar instrumentul care ne interesează este referendumul legislativ. Conform Codului electoral și a Constituției, pentru a efectua un referendum legislativ, adică pentru ca poporul să-și adopte o lege proprie, e nevoie de un grup de inițiativă care ar aduna în susținerea unui proiect de lege 200 mii de semnături, indiferent de unde sunt acestea colectate. Poate fi un proiect de lege cu privire la abrogarea unei legi sau pentru promovarea unor principii.

Lina Grău: Și aceasta este sugestia Dvs. pentru partidele de opoziție acum?

Ștefan Gligor: Aceasta este concluzia la care eu și colegii mei am ajuns în urma unei analize critice a opțiunilor și instrumentelor pe care le avem la dispoziție. Sau noi acceptăm acest sistem, sau noi utilizăm toate instrumentele legale pe care le avem ca să-l anulăm. Și instrumentul legal, juridic, disponibil astăzi pentru poporul Republicii Moldova este referendumul legislativ.

Lina Grău: Și este previzibil că mașinăria statală și cea prezidențială va merge împotriva acestui instrument.

Ștefan Gligor: Sigur că da, ei vor lupta pentru putere, ei vor lupta pentru controlul acestui stat.

Lina Grău: Și având în vedere că opoziția este încă destul de slabă în Republica Moldova, prognoza Dvs. privind succesul unui astfel de referendum nu pare să fie una deloc optimistă.

Ștefan Gligor: Aceasta este o sarcină care nu ține doar de partidele de opoziție din Republica Moldova. Aceasta poate fi realizată de întreaga societate. Nimeni din noi, luați separat, nu va putea face față unui astfel de proces – organizațional, logistic, de promovare de mesaj și de scriere a istoriei.

Lina Grău: Este capabilă societatea din Republica Moldova să facă acest lucru? Este suficient de conștientă pentru a-și asuma o sarcină atât de greu de dus?

Ștefan Gligor: Eu cred că da. Pentru mine, ca avocat și ca jurist, din punct de vedere organizatoric acest scop este absolut realizabil. Eu cred că noi avem suficienți oameni – experți și lideri de opinie – conștienți și integri, care ar putea să inițieze un astfel de referendum și să-l ducă la bun sfârșit.

De fapt, lucrurile sunt foarte simple și fiecare trebuie să înțeleagă – sau luptăm, sau nu. Dacă am decis că luptăm și suntem împotriva acestui nou sistem electoral, ne uităm peste instrumentele pe care le avem. Protestul poate fi unul dintre instrumentele de amplificare și valorificare a referendumului legislativ. Noi protestăm de mai mult timp și în pofida acestui fapt, în pofida opiniei partenerilor noștri externi, guvernarea este atât de impertinentă, atât de obraznică și nesimțită încât de multe ori ne-a spus că nu-i pasă. Deci, ori noi continuăm să facem același lucru din an în an, obținând același rezultat, ori noi înțelegem că acest instrument trebuie utilizat în alt context. Și un rezultat concret, palpabil, este organizarea și desfășurarea referendumului.

Da, noi putem să eșuăm. Dar orice poate eșua. Ideea este că dacă noi nu facem asta și nu încercăm, atunci cu certitudine am pierdut. Cu certitudine nu văd ieșirea din situație. Aceasta este convingerea noastră cu privire la ce trebuie să facem în următoarea perioadă și vom încerca să facem asta.

Corneliu Ciurea: Criza din relația cu UE poate fi ameliorată

Expertul independent Corneliu Ciurea este de părere că UE trebuie să acorde asistență financiară Republicii Moldova, pentru că altfel ar susține retorica anti-UE care riscă să aducă la putere la alegerile parlamentare din 2018 Partidul Socialiștilor al lui Igor Dodon. În opinia sa, criza din relația cu UE poate fi ameliorată.

Lina Grău: Despre ce vorbesc mesajele care vin din partea UE, atunci când vine vorba despre integrarea europeană a Republicii Moldova? Mai merge Republica Moldova pe calea europeană?

Corneliu Ciurea: Republica Moldova merge pe calea europeană, doar că nu suntem deloc siguri că merge pe calea integrării europene, care presupune ca finalitate calitatea de membru al UE.

Într-adevăr, constatăm existența unei crize în relația dintre Chișinău și Bruxelles. Pentru moment vedem că există un anumit blocaj, politicienii europeni sunt din ce în ce mai neîncrezători cu privire la sinceritatea demersului politicienilor din Republica Moldova. În special este vorba despre Partidul Democrat. Această lipsă de încredere este amplificată de opoziția de dreapta care aduce la cunoștința Bruxellesului, consider că de multe ori exagerat, stângăciile care se comit la Chișinău, sau uneori chiar le inventează.

Criza din relația cu UE poate fi ameliorată. Eu cred că această ultimă acțiune a Partidului Democrat, de a introduce în Constituție un amendament cu privire la integrarea europeană, are drept obiectiv ameliorarea relației cu UE, pentru ca cel puțin la nivel de discurs să se demonstreze că demersul este sincer și că după vorbe vor urma și fapte în diferite segmente critice precum mass media, justiția etc.

Lina Grău: Apropos despre această inițiativă a Partidului Democrat, ea a și fost criticată – de opoziție și de societatea civilă – în sensul că este un demers populist.

Corneliu Ciurea: Orice demers poate fi criticat pe motiv că este populist atunci când te referi la Constituție. Este foarte clar că așa ceva

nu implică schimbări fundamentale. Este mai curând o declarație de intenție.

Eu cred că criticile opoziției sunt obligatorii. Totuși această opoziție care critică demersul PD-ului va fi nevoită la un moment dat să susțină această idee. Eu nu cred că va exista un refuz din partea opoziției de dreapta să introducă în Constituție această sintagmă. Nu se știe foarte clar care vor fi avantajele acestei inițiative – s-ar putea să nu fie. Dar cu siguranță că așa ceva nu va dăuna Republicii Moldova. Și în acest context, dacă opoziția este responsabilă, ea ar trebui să susțină, deși are dreptul și să critice.

Lina Grău: Spuneați mai devreme că opoziția are o anumită activitate de lobby la Bruxelles prin care încearcă să scoată în evidență gafele guvernării. Pe de altă parte se știe că și PD-ul are un lobby foarte puternic și că inclusiv în contextul votului pentru sistemul electoral mixt încearcă să convingă Comisia Europeană că votul dat la Chișinău este totuși în concordanță cu recomandările Comisiei de la Veneția.

Corneliu Ciurea: Cu siguranță că asistăm la un război al lobby-urilor, al grupurilor de presiune. Opoziția de dreapta are un aliat natural la Bruxelles, este vorba despre Partidul Popular European, cel mai important partid pan-european care întotdeauna a susținut formațiunile de dreapta. Acum acest partid puternic și foarte influent la Bruxelles susține PAS-ul lui Maia Sandu și Platforma DA a lui Andrei Năstase.

Pe de altă parte sigur că Partidul Democrat, care are o cunoaștere foarte bună a ceea ce înseamnă acțiuni de lobby, își folosește toate resursele

pentru a impune la Bruxelles punctul de vedere al PD-ului.

Criteriul victoriei cred că vor fi acei bani, asistența de 100 milioane euro, care vor fi sau nu transferați de UE Republicii Moldova. Oferirea de finanțare de către Bruxelles este un indiciu al simpatiei sau antipatiei. Și din acest punct de vedere acești bani sunt mult mai importanți decât suma respectivă – ei au o conotație simbolică foarte mare și din această cauză lupta va fi foarte crâncenă.

Din păcate, am impresia că opoziția de dreapta, în cazul în care nu vor fi oferți acești bani, va jubila, ceea ce va fi un pic nefiresc. Dar asta va fi cu siguranță și o lovitură destul de dureroasă dată PD-ului. Deci, interesele aici sunt contradictorii și chiar dacă din punctul meu de vedere opoziția acționează illogic, favorizând blocarea finanțării, acțiunile ei pot fi înțelese din perspectivă politică.

Lina Grău: Inclusiv la acest aspect s-a referit dl Tapiola înainte de plecarea din funcție. Dumnealui spunea că la Bruxelles e o discuție aprinsă pe acest subiect și că din punctul lui de vedere ar fi cadou Rusiei acum să nu fie acordată această finanțare. Pe de altă parte, sunt analiști la Chișinău care spun că acordarea finanțării ar susține de fapt o guvernare care are semnificative derapaje în domeniul democrației. Prognosticul Dvs. care este?

Corneliu Ciurea: Nu pot să dau prognoze credibile. Dar, cu adevărat, Bruxellesul se află într-o capcană. Oferind acești bani ar susține un regim politic față de care are rezerve, iar dacă blochează finanțarea acest lucru dă apă la moara socialiștilor și a președintelui Dodon.

Dacă va domina logica geopolitică – și cred că ea domină de obicei – aflându-se în această capcană UE va fi totuși constrânsă să ofere acești bani, chiar dacă cu foarte multe condiționări. Dar geopolitica de obicei primează în fața logicii pur tehnice și a criteriilor de democrație și de drepturile omului. Deci, așteptările mele sunt că totuși acești bani vor veni. Doar că s-ar putea să vină cu anumite întârzieri.

Lina Grău: Pe parcursul acestei veri am asistat la accentuarea unor tendințe care s-au conturat ceva mai devreme, imediat după alegerea președintelui Dodon, privind o polarizare și o poziționare la extreme, din punct de vedere geopolitic, a socialiștilor și a Partidului Democrat, care a venit cu o retorică pro-europeană și chiar pro-americană mult mai pronunțată ca înainte. Se speculează că ar

fi de fapt o simbioză dintre cele două partide, că în felul acesta ele s-ar favoriza reciproc. Deci, până la urmă este o polarizare, sau o complementare? Și care este miza acestei poziționări la extremă?

Corneliu Ciurea: Polarizările sunt expresia unei dușmăanii, dar care avantajează, evident, pe cei care se află într-o confruntare, pentru că atenția publicului este îndreptată către acești actori care monopolizează scena politică, care dau substanță conflictelor politice. Și din această cauză evident că PD-ul și socialiștii au de câștigat de pe urma acestei polarizări, din punct de vedere electoral.

Această polarizare comportă și riscuri mari pentru ambele părți, pentru că nu poți teatraliza până la nesfârșit bătălia, o bătălie care poate porni din anumite considerente de utilitate politică, dar în cele din urmă riscă să degereze și să se transforme într-o confruntare politică majoră. Și eu cred că noi ne îndreptăm spre această întorsătură.

Eu cred că, chiar dacă pe anumite segmente între PD și socialiști au existat anumite colaborări, cum ar fi în cazul votării sistemului electoral, podurile au cam fost arse și în continuare vom urmări doar acest film al escaladării conflictului. Din această cauză cred că lupta se dă pe bune, doar că în continuare avem foarte mulți oameni care sunt un fel de Toma-necredinciosul și care nu cred în sinceritatea acestei bătălii.

Lina Grău: Prognoza Dvs, pentru toamna politică 2017 care este? Urmează un an electoral. Opoziția este într-o situație nu foarte favorabilă nici din punct de vedere legislativ, nici din punctul de vedere al resurselor. Mergem spre un sistem bipolar de partide?

Corneliu Ciurea: Eu cred că dreapta nu poate fi eliminată din ecuație. Mai mult decât atât, eu cred că PD, având în vedere această bătălie politică

autentică cu socialiștii, are nevoie de un aliat. PD-ul nu se poate extinde foarte mult pe dreapta și din această cauză are nevoie de cooperare cu partidele care acum îl critică cu înverșunare.

Deci, momentul acestei apropieri între PD și dreapta, sau o anumită parte a drepte, va fi cred episodul cel mai spectaculos pe care îl vom urmări în 2018. Pronosticul meu este că spre sfârșitul anului 2018 o asemenea apropiere, o asemenea alianță va trebui să aibă loc, chiar dacă opoziția de dreapta pe moment nu-și imaginează un astfel de deznodământ.

Lina Grău: Când vorbiți despre opoziția de dreapta, vă referiți la...

Corneliu Ciurea: PAS, Platforma DA sau PLDM, posibil un partid unionist – PL sau PUN, sau un alt partid care va apărea pe scena politică. Deci, toate aceste formațiuni politice, sau unele din ele, vor decide în 2018, cred eu, să colaboreze, să coabiteze cu PD-ul în vederea marginalizării răului cel mai mare, care este Partidul Socialiștilor.

Lina Grău: Atunci când discutăm acest subiect noi scoatem din ecuație apropierea foarte mare a domnului Dodon de Federația Rusă și faptul că în toamnă sunt prevăzute anumite acțiuni – cum ar fi participarea la summitul CSI și semnarea unui acord de membru observator la Uniunea Eurasiatică. Schimbă aceste aspecte datele problemei?

Corneliu Ciurea: Nu schimbă. Și eu anticipez că dl Dodon în luna octombrie va semna acest acord de conferire Republicii Moldova a statutului de membru observator la Uniunea economică Eurasiatică. Dar acest statut va fi unul pur simbolic – va exista doar o colaborare între această organizație și Președinție, însă puterea nu va fi antrenată în acest proces. Din această cauză acest statut îi va oferi anumite avantaje simbolice, electorale, dlui Dodon, dar nu se va concretiza în acțiuni foarte clare de natură să răstoarne raportul de forțe din

Republica Moldova și să blocheze calea spre UE.

Lina Grău: Asta atunci când vorbim despre perspectivă imediată. Dar pe termen mediu și lung?

Corneliu Ciurea: Pe termen mediu și lung acest statut de observator ar putea avea consecințe reale doar în cazul în care socialiștii vin la putere. Și atunci el va fi concretizat în ceva foarte serios și Republica Moldova își va schimba orientarea geopolitică. Atâta timp cât la putere sunt partidele de dreapta și centriste care își afirmă identitatea pro-europeană nu există niciun pericol cu privire la o reorientare spre Uniunea Eurasiatică.

Lina Grău: Orientarea pro-europeană de pe o parte și discuțiile despre statul capturat și derapajele antidemocratice – aceste aspecte cum conviețuiesc împreună?

Corneliu Ciurea: Eu cred că aceste două elemente sunt astăzi două coarne ale unei dileme. Din această cauză spunem că cu toții – și UE, și partidele de dreapta, și PD-ul – suntem victime ale acestei dileme, suntem nevoiți să alegem. Să alegem fie lupta geopolitică, și atunci trebuie să fim alături de PD, fie să alegem corectitudinea, democrația, drepturile omului, și atunci mai curând să susținem partidele de opoziție de dreapta.

Acest lucru l-a spus chiar Pirkka Tapiola și tot el a sugerat și rezolvarea acestei dileme. Acesta a spus la final de mandat că nu credea că procesul de apropiere a Republicii Moldova de UE va avea sens geopolitic. S-a pornit de la ideea tehnică a apropierii Republicii Moldova, dar s-a dovedit – și el a constatat acest lucru cu uimire – că de fapt acest proces este unul eminent geopolitic. Din această cauză consider că rațiunile geopolitice vor prima, vor avea prioritate în fața considerentelor tehnice, de democrație. Și din acest punct de vedere Partidul Democrat sigur că este avantajat.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).